

**ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. ректора

_____ Алла ІВАНОВСЬКА

«____» _____ 2026 р.

**ПОЛОЖЕННЯ
про порядок проведення навчання і
перевірки знань з питань охорони праці**

1. Загальні положення

1.1. Положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці (далі – Положення) розроблене відповідно до Типового положення та Положення про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в установах і закладах освіти затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 26.12.2017 року № 1669 з доповненням від 29.08.2024 року наказ №22778, яке встановлює порядок навчання та перевірки знань з питань охорони праці посадових осіб та інших працівників у процесі трудової діяльності, а також для здобувачів вищої освіти під час практичного навчання.

1.2. Положення спрямоване на реалізацію в університеті системи безперервного навчання з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності посадових осіб та інших працівників, надання першої медичної допомоги потерпілим , правил поведінки у разі виникнення аварій.

1.3. Вимоги положення є обов'язковими для виконання усіма структурними підрозділами університету.

1.4. Нагляд за дотриманням вимог цього Положення здійснюють органи державного нагляду за охороною праці, а контроль – відділ охорони праці університету.

1.5. Визначення понять і термінів.

1.5.1. У цьому Положенні наведені нижче терміни вживаються у такому значенні:

- навчання з питань охорони праці – це навчання працівників, здобувачів вищої освіти з метою отримання необхідних знань і навичок з питань охорони праці та безпечного ведення робіт, освітнього процесу;

- робота з підвищеною небезпекою –робота в умовах впливу шкідливих та небезпечних виробничих чинників або така, де є потреба в професійному доборі, чи пов'язана з обслуговуванням, управлінням, застосуванням технічних засобів праці або технологічних процесів, що характеризуються підвищеним ступенем ризику виникнення аварій, пожеж, загрози життю, заподіяння шкоди здоров'ю, майну, довкіллю;

- спеціальне навчання –щорічне вивчення працівниками, які залучаються до виконання робіт з підвищеною небезпекою або там, де є потреба в професійному доборі, вимог відповідних нормативно-правових актів з охорони праці;

- стажування – набуття особою практичного досвіду виконання виробничих завдань і обов'язків на робочому місці після теоретичної підготовки до початку самостійної роботи під безпосереднім керівництвом досвідченого фахівця.

2. Організація навчання і перевірки знань з питань охорони праці в університеті:

2.1. Працівники під час прийняття на роботу і в процесі роботи, а також здобувачі вищої освіти під час практичного і професійного навчання проходять в університеті за рахунок роботодавця інструктажі , навчання та перевірку знань з питань охорони праці, надання першої допомоги потерпілим від нещасних випадків, а також правил поведінки у разі виникнення аварії;

2.2. В університеті на основі Типового положення, на вимоги нормативно-правових актів з охорони праці, готується і затверджується наказ про навчання з питань охорони праці, а також формуються плани-графіки проведення навчання та перевірки знань з питань охорони праці, з якими мають бути ознайомлені всі працівники;

2.3. Організацію і проведення навчання з питань охорони праці працівників, в університеті здійснює навчально – науковий центр підвищення кваліфікації та кафедра інформаційних технологій ,фізико – математичних та безпекових дисциплін і відділ охорони праці;

2.4. Навчання з питань охорони праці в частині організації навчального процесу (формування навчальних груп, розробка методичних планів та програм, форм навчальної документації та порядок їх ведення, тощо) здійснюється відповідно до вимог законодавства та нормативно-правових актів у галузі освіти;

2.5. Навчання з питань охорони праці може проводитись як традиційними методами, так і з використанням сучасних видів навчання – модульного, дистанційного тощо, а також з

використанням технічних засобів навчання: аудіовізуальних, комп'ютерних навчально-контрольних систем, комп'ютерних тренажерів;

2.6. Посадові особи відповідальні за організацію роботи з охорони праці у підрозділах університету до початку виконання своїх обов'язків і періодично (один раз на три роки) проходять навчання і перевірку знань з питань охорони праці і пожежної безпеки у навчально –методичних центрах Держпраці;

2.7. Особи, які працюють за суміщенням, проходять навчання, інструктаж і перевірку знань з питань охорони праці як з їхніх основних професій, так і з професій за сумісництвом;

2.8. Перед перевіркою знань з питань охорони праці в університеті для працівників організовується навчання, лекції ;

2.9. Перевірка знань працівників з питань охорони праці проводиться за нормативно-правовими актами з охорони праці, дотримання яких входить до їхніх функціональних обов'язків;

2.10. Перевірка знань працівників з питань охорони праці в університеті здійснюється комісією з перевірки знань з питань охорони праці (далі-комісія), склад якої затверджується наказом ректора, головою комісії призначається головний інженер;

2.11. До складу комісії входять спеціалісти відділу охорони праці, представники, виробничих, технічних служб університету, також можуть залучатися викладачі які проводили навчання;

2.12. Участь представника спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці або його територіального управління у складі комісії можлива лише під час первинної перевірки знань з питань охорони праці в працівників, які залучаються до виконання робіт підвищеної небезпеки;

2.13. Комісія вважається правочинною, якщо до її складу входять не менше трьох осіб;

2.14. Усі члени комісії у порядку, установленому Типовим положенням, повинні пройти навчання та перевірку знань з питань охорони праці і отримати посвідчення;

2.15. Перелік питань для перевірки знань з охорони праці працівників, з урахуванням специфіки виробництва, складається членами комісії та затверджується роботодавцем;

2.16. Формою перевірки знань з питань охорони праці працівників є тестування, залік або іспит. Тестування проводиться комісією за допомогою технічних засобів (авто екзаменатори), модульні тести тощо), залік або іспит – за екзаменаційними білетами у вигляді усного або письмового опитування;

2.17. Результат перевірки знань з питань охорони праці робіт, визначених Переліком робіт із підвищеною небезпекою, а також там, де є потреба у професійному доборі, для проведення яких потрібне спеціальне навчання і щорічна перевірка знань з питань охорони праці, затверджені наказом Держнаглядохоронпраці України від 26.01.2005 р. № 5, до виконання яких допускається працівник, оформляється протоколом засідання комісії з перевірки знань з питань охорони праці;

2.18. Особам, які під час перевірки знань з питань охорони праці виявили задовільні результати, у протоколах про перевірку знань з питань охорони праці робиться запис - знає;

2.19. Працівникам, які проходять навчання і перевірку знань з питань охорони праці в університеті, видача посвідчень є необхідною лише тим, хто виконує роботи підвищеної небезпеки;

2.20. При незадовільних результатах перевірки знань з питань охорони праці працівники протягом одного місяця повинні пройти повторне навчання і повторну перевірку знань;

2.21. Не допускаються до роботи працівники, у тому числі посадові особи, які не пройшли навчання, інструктаж і перевірку знань з питань охорони праці;

2.22. Організаційне забезпечення роботи комісії (організація проведення перевірки знань з питань охорони праці, оформлення, облік і зберігання протоколів перевірки знань, оформлення і облік посвідчень про перевірку знань з питань охорони праці) покладається на суб'єкт діяльності, який проводив навчання і відділ охорони праці.

2.23. Відповідальність за організацію і здійснення інструктажів, навчання та перевірки знань працівників з питань охорони праці покладається на роботодавця;

2.24. Представники профспілок, проходять навчання з питань охорони праці відповідно до Положення, а перевірку знань у порядку, визначеному відповідними громадськими організаціями за участю представника спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці.

3. Спеціальне навчання і перевірка знань з питань охорони праці

3.1. Посадові особи та інші працівники, зайняті на роботах, зазначених у Переліку робіт з підвищеною небезпекою та Переліком робіт, де є потреба у професійному доборі, затвердженому наказом МОЗ та Держнаглядохоронпраці від 23.09.94. № 236/121 і зареєстрованому Міністерством юстиції України 25.01.95 з № 18/554 (далі – роботи підвищеної небезпеки), проходять щорічне спеціальне навчання і перевірку знань відповідних нормативно-правових актів з охорони праці.

3.2. Спеціальне навчання з питань охорони праці може проводитись як безпосередньо в університеті, так і іншим суб'єктом господарської діяльності, який отримав в установленому порядку відповідний дозвіл. У разі здійснення професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації безпосередньо в університеті спеціальне навчання з питань охорони праці є складовою зазначеної професійної підготовки.

3.3. Спеціальне навчання з питань охорони праці проводиться в університеті за навчальними планами та програмами, які розробляються з урахуванням конкретних видів робіт, виробничих умов, функціональних обов'язків працівників і затверджуються наказом.

3.4. Перевірка знань з питань охорони праці після проведення спеціального навчання проводиться комісією університету.

4. Навчання і перевірка знань з питань охорони праці посадових осіб

4.1. Перелік посадових осіб, які проходять навчання і перевірку знань з питань охорони праці під час прийняття на роботу і періодично, один раз на три роки та навчаються згідно з тематичним планом і програмою навчання з питань охорони праці посадових осіб в НМЦ Держпраці формується відповідно до Типового положення .

4.2. Посадові особи, крім зазначених у п. 4.1. проходять навчання і перевірку знань з питань охорони праці стосовно робіт, що входять до їх функціональних обов'язків, безпосередньо в університеті.

4.3. Особи, відповідальні за технічний стан і безпечну експлуатацію машин, механізмів, обладнання підвищеної небезпеки та посадові особи, службові обов'язки, яких пов'язані з:

4.3.1. керівництвом та контролем за виконанням робіт з підвищеною небезпекою;

4.3.2. будівництвом, експлуатацією, реконструкцією, технічним переоснащенням, консервацією та ліквідацією об'єктів підвищеної небезпеки;

4.3.3. розробкою проектів, технологічних регламентів та іншої технічної документації для робіт підвищеної небезпеки;

4.3.4. підготовкою персоналу для обслуговування машин, механізмів та устаткування підвищеної небезпеки;

4.3.5. розробкою нормативно-правових актів з питань виготовлення, монтажу та експлуатації машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки та об'єктів підвищеної небезпеки;

4.3.6. під час навчання згідно з п.4.1. Положення, проходять навчання і перевірку знань з питань охорони праці в обсязі виконуваної ними роботи.

4.4. Позачергове навчання і перевірка знань посадових осіб, а також фахівців з питань охорони праці проводяться при переведенні їх на іншу роботу або призначенні на іншу посаду, що потребує додаткових знань з питань охорони праці;

4.4.1. посадові особи, у тому числі фахівці з питань охорони праці університету, де стався нещасний випадок (професійне отруєння), груповий або із смертельним наслідком, повинні протягом місяця пройти позачергове навчання і перевірку знань з питань охорони праці в порядку, встановленому Типовим положенням, якщо комісією з розслідування встановлено факт порушення ними вимог нормативно-правових актів з охорони праці;

4.4.2. позачергове навчання з метою ознайомлення з новими нормативно-правовими актами з охорони праці може проводитися у формі семінарів.

5.Психосоціальна підтримка та перша психологічна допомога на робочому місці.

Включає наступні розділи:

5.1. Ментальне здоров'я на роботі;

5.1.1. визначення психологічно безпечного середовища;

5.1.2. ознаки психоемоційних порушень;

5.1.3. способи запобігання наслідкам психоемоційних порушень.

5.2. Психологічна безпека та культура безпеки;

5.2.1. взаємозв'язок між психологічною безпекою та результатами роботи.

5.3. Самодопомога та саморегуляція;

5.3.1. різні інструменти для підтримки свого ментального здоров'я.

5.4. Дискримінація на робочому місці;

5.4.1. прояви недотримання рівності;

5.4.2. заходи протидії дискримінації;

5.4.3. інклюзивність в робочих відносинах.

5.5. Стрес;

5.5.1. стрес та причини його прояви;

5.5.2. розвиток стресостійкості та резильєнтності;

5.6. Психосоціальні фактори;

5.6.1. вплив на стан працівників та безпеку праці.

5.7. Оцінка психосоціальних ризиків;

5.7.1. методи усунення факторів ризику;

5.7.2. керування ризиками на робочому місці.

5.8. Управління ментальним здоров'ям;

5.8.1. психологічна допомога;

5.8.2. психосоціальна підтримка на робочому місці;

5.8.3. дії роботодавця для збереження ментального здоров'я співробітників.

5.9. Ненасильницька комунікація;

5.9.1. психологічно безпечне робоче середовище.

Ці доповнення демонструють важливість психічного здоров'я на робочому місці та надання підтримки працівникам в складних ситуаціях і чинні з 25 жовтня 2024 року.

6. Організація проведення інструктажів з питань охорони праці

6.1. Працівники під час прийняття на роботу та періодично, повинні проходити в університеті інструктажі з питань охорони праці, надання першої медичної допомоги потерпілим від нещасних випадків, а також з правил поведінки та дій при виникненні аварійних ситуацій, пожеж, стихійних лих.

6.2. За характером і часом проведення інструктажі з питань охорони праці (далі інструктажі) поділяються на вступний, первинний, повторний, позаплановий та цільовий.

7. Вступний інструктаж проводиться:

7.1.1. з усіма працівниками, які приймаються на постійну або тимчасову роботу, незалежно від їх освіти, стажу роботи та посади;

7.1.2. з працівниками інших організацій, які прибули в університет і беруть безпосередньо участь у виробничому процесі або виконують інші роботи для університету;

7.1.3. зі здобувачами вищої освіти, які прибули в університет для проходження практики;

7.1.4. зі здобувачами вищої освіти на початку навчального року;

7.1.5. з екскурсантами у разі екскурсії в університеті.

7.2. Вступний інструктаж працівникам проводиться інженером з охорони праці або при його відсутності фахівцем, відповідно до наказу (розпорядження) по університету, який в установленому положенням порядку пройшов навчання і перевірку знань з питань охорони праці.

7.3. Вступний інструктаж проводиться в кабінеті охорони праці або в приміщенні, що спеціально для цього обладнано, з використанням сучасних технічних засобів навчання, з

урахуванням особливостей виробництва. Програма та тривалість інструктажу затверджується ректором університету.

7.4. Запис про проведення вступного інструктажу робиться в журналі реєстрації вступного інструктажу з питань охорони праці, який зберігається відділом охорони праці або працівником, що відповідає за проведення вступного інструктажу, а також у пронумерованому контрольному листі інструктажів виданим працівнику відділом кадрів згідно наказу про прийняття його на роботу, який зберігається у відділі кадрів..

7.5. Вступний інструктаж зі здобувачами освіти на початку навчального року проводить декан факультету, або його заступник, куратор групи, класний керівник, про що робиться запис у журналі реєстрації інструктажу з оформленням згідно Типового положення;

8. Первинний інструктаж проводиться

8.1.1. До початку роботи безпосередньо на робочому місці з новоприйнятим працівником (постійно чи тимчасово) в університет або до фізичної особи, яка використовує найману працю;

8.1.2. який переводиться з одного структурного підрозділу університету до іншого;

8.1.3. який виконуватиме нову для нього роботу;

8.1.4. відрядженим працівником іншого підприємства, який бере безпосередньо участь у виробничому процесі в університеті.

8.2. Проводиться з добувачами вищої освіти:

8.2.1. до початку трудового або професійного навчання;

8.2.2 перед виконанням кожного навчального завдання, пов'язаного з використанням різних механізмів, інструментів, матеріалів тощо.

8.3. Первинний інструктаж на робочому місці проводиться індивідуально або з групою осіб одного фаху, однієї спеціальності, за діючими в університеті інструкціями з охорони праці відповідно до виконуваних робіт і трудового або професійного навчання .

9. Повторний інструктаж проводиться

9.1.1. На робочому місці індивідуально з окремим працівником або групою працівників, які виконують однотипні роботи, за обсягом і змістом переліку питань первинного інструктажу.

9.1.2. повторний інструктаж проводиться в терміни, визначені нормативно правовими актами з охорони праці, які діють у галузі, або роботодавцем (фізичною особою, яка використовує найману працю) з урахуванням конкретних умов праці, але не рідше:

- на роботах з підвищеною небезпекою – 1 раз на 3 місяці;

- для решти робіт – 1 раз на 6 місяців.

10. Позаплановий інструктаж проводиться

10.1. при введенні в дію нових або переглянутих нормативно-правових актів з охорони праці, а також при внесенні змін та доповнень до них;

10.2. при зміні технологічного процесу, заміні або модернізації устаткування, приладів та інструментів, вихідної сировини, матеріалів та інших факторів, що впливають на стан охорони праці;

10.3. при порушеннях працівниками вимог нормативно-правових актів з охорони праці, що призвели до травм, аварій, пожеж тощо;

10.4. при перерві в роботі виконавцям робіт більш ніж на 30 календарних днів – для робіт з підвищеною небезпекою, а для решти робіт – понад 60 днів.

10.5. Позаплановий інструктаж зі здобувачами вищої освіти проводиться під час проведення трудового і професійного навчання при порушеннях ними вимог нормативно-правових актів з охорони праці, що можуть призвести або призвели до травм, аварій, пожеж тощо.

10.6. Позаплановий інструктаж може проводитись індивідуально з окремим працівником або з групою працівників одного фаху. Обсяг і зміст позапланового інструктажу визначається в кожному окремому випадку залежно від причин і обставин, що спричинили потребу його проведення.

11. Цільовий інструктаж проводиться з працівниками:

- 11.1.1. при ліквідації аварії або стихійного лиха;
- 11.1.2. при проведенні робіт і заходів, на які відповідно до законодавства, оформлюються наряд-допуск, наказ або розпорядження.
- 11.2. Цільовий інструктаж проводиться індивідуально з окремим працівником чи студентом або з групою працівників чи студентів. Обсяг і зміст цільового інструктажу визначаються залежно від виду робіт і заходів, що виконуватимуться.
- 11.3. Первинний, повторний, позаплановий і цільовий інструктажі із працівниками проводить безпосередній керівник кожного структурного підрозділу університету;
- 11.4. Інструктажі зі здобувачами освіти (студентами), які виїжджають на трудове практичне навчання, семінари, змагання, екскурсії, проводить завідувач кафедри, лабораторії, класний керівник, куратор групи, викладач - відповідальний за проведення заходів ;
- 11.4.1 Первинний, повторний, позаплановий і цільовий інструктажі завершуються перевіркою знань у вигляді усного опитування або за допомогою технічних засобів, а також перевіркою набутих навичок безпечних методів праці, особою, яка проводила інструктаж.
- 11.4.2. При незадовільних результатах перевірки знань, умінь і навичок щодо безпечного виконання робіт після первинного, повторного чи позапланового інструктажів, протягом 10 днів додатково проводяться інструктаж і повторна перевірка знань.
- 11.4.3. При незадовільних результатах перевірки знань після цільового інструктажу допуск до виконання робіт не надається. Повторна перевірка знань при цьому не дозволяється.
- 11.5. Про проведення первинного, повторного, позапланового та цільового інструктажів та їх допуск до роботи, особа, яка проводила інструктаж, вносить запис до журналу реєстрації інструктажів з питань охорони праці на робочому місці.
- 11.5.1. Сторінки журналу реєстрації інструктажів повинні бути пронумеровані, прошнуровані і скріплені печаткою.
- 11.5.2. У разі виконання робіт, що потребують оформлення наряду-допуску, цільовий інструктаж реєструється в цьому наряді-допуску, а в журналі реєстрації інструктажів - не обов'язково.

12. Стажування, дублювання і допуск працівників до роботи

- 12.1. Новоприйняті в університет працівники після первинного інструктажу на робочому місці до початку самостійної роботи повинні під керівництвом досвідчених, кваліфікованих працівників пройти стажування протягом не менше 2-15 змін або дублювання протягом не менше шести змін.
- 12.1.1. Стажування або дублювання проводиться, як правило, під час професійної підготовки на право виконання робіт з підвищеною небезпекою у випадках, передбачених нормативно-правовими актами з охорони праці.
- 12.1.2. Працівники, функціональні обов'язки яких пов'язані із забезпеченням безаварійної роботи об'єктів підвищеної небезпеки або з виконанням окремих робіт обов'язковим проходженням у цей період протиаварійних і протипожежних тренувань відповідно до плану ліквідації аварій.
- 12.1.3. Допуск до стажування оформлюється наказом.
- 12.1.4. У наказі визначається тривалість стажування та вказується прізвище працівника, відповідального за проведення стажування.
- 12.2. Перелік посад і професій працівників, які повинні проходити стажування, а також тривалість стажування визначаються ректором університету відповідно до нормативно-правових актів з охорони праці. Тривалість стажування залежить від стажу і характеру роботи, а також від кваліфікації працівника.
- 12.3. Ректору надається право своїм наказом звільняти від проходження стажування працівника, який має стаж роботи за відповідною професією не менше 3 років або переводиться з одного підрозділу до іншого, де характер роботи та тип обладнання, на якому він працюватиме, не змінюються.

12.4. Стажування проводиться за програмами для конкретної професії, які розробляються в університеті відповідно до функціональних обов'язків працівника, і затверджуються керівником структурного підрозділу.

12.5. Стажування проводиться на робочих місцях. У процесі стажування працівники повинні виконувати роботи, які за складністю, характером, вимогами безпеки відповідають роботам, що передбачаються функціональними обов'язками цих працівників.

12.6. У процесі стажування працівник повинен:

12.6.1. закріпити знання щодо правил безпечної експлуатації технологічного обладнання, технологічних і посадових інструкцій та інструкцій з охорони праці;

12.6.2. оволодіти навичками орієнтування у виробничих ситуаціях у нормальних і аварійних умовах;

12.6.3. засвоїти в конкретних умовах технологічні процеси і обладнання та методи безаварійного керування ними з метою забезпечення вимог безпеки праці.

12.7. Після закінчення стажування та при задовільних результатах перевірки знань з питань охорони праці, наказом працівник допускається до самостійної роботи, про що робиться запис у журналі реєстрації інструктажів, у протилежному випадку, якщо працівник не оволодів необхідними виробничими навичками чи отримав незадовільну оцінку з протипожежних та протипожежних тренувань, то стажування новим наказом може бути продовжено на термін не більше двох змін.

Інженер з охорони праці

Анатолій МАЛЯР

ПОГОДЖЕНО

Перший проректор

Вікторія ПАРИЦЬКА

Проректор з навчально – науково -
виробничих питань розвитку
і адміністративно-господарської
діяльності

Олександр ІЛАШ

Начальник юридичного відділу

Леся РУСНАК